

Nr 17

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om inskränkning i offentligheten vid lagsökning.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas de likalydande motionerna I: 447 av herrar Wååg och Svante Kristiansson och II: 493 av herrar Johansson i Simrishamn, Nilsson i Kristianstad, Gustavsson i Ängelholm och Engkvist (alla s).

Hemställan avser:

»att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en översyn av gällande bestämmelser så att framställning om lagsökning inte hålles offentlig förrän i samband med att beslut om lagsökningen meddelas».

Gällande ordning och pågående utredningar m. m.

Lagsökning och betalningsföreläggande utgör olika former av s. k. summarisk process. Båda måltyperna avser betalningsanspråk och handläggs vid de allmänna domstolarna. Om betalningsanspråket grundar sig på skriftligt fordringsbevis skall lagsökningsförfarandet komma till användning. Rättens utslag i lagsökningsmål och dess slutbevis i mål om betalningsföreläggande utgör exekutionstitlar, varpå utmätning kan erhållas. Domstolsförfarandet är i båda fallen i princip skriftligt. Årligen handlägger domstolarna omkring 200 000 mål om lagsökning och betalningsföreläggande. Därav torde omkring en fjärdedel avse lagsökning. Till domstol inkommen ansökan i mål om betalningsföreläggande eller lagsökning utgör allmän handling. Någon inskränkning i den i 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen stadgade principen om allmänna handlingars offentlighet har inte föreskrivits med avseende på ansökningar eller andra handlingar i mål om lagsökning eller betalningsföreläggande.

Som svar på en enkel fråga i andra kammaren 1966 (1: 29 och 2: 5 d) av herr Börjesson i Falköping (cp) förklarade dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, att han inte övervägde åtgärder för att förhindra att betalningsföreläggandeansökningar och andra sådana handlingar, så länge rättsfrågorna inte prövats av domstol, publicerades till skada för enskilda medborgare. Statsrådet Kling uttalade därvid följande:

Att hemlighålla materialet i domstolsmål intill dess domstolens avgörande föreligger skulle stå i uppenbar strid mot offentlighetsprincipen. Det är en viktig rättssäkerhetsgaranti att allmänheten och pressen fortlöpande har fri insyn i vad som förekommer vid domstolarna. Detta gäller både handlingarnas innehåll och de muntliga förhandlingarna inför rätten. De få

och mycket snävt avgränsade inskränkningarna i offentligheten som gäller för domstolarnas del är motiverade av intressen av helt annan valör är den olägenhet som kan uppstå för en part genom att det blir känt att det riktats ekonomiska krav mot honom.

En enkel fråga i andra kammaren 1969 (4: 132 och 6: 25 d) av herr Jonasson (cp) avsåg erforderligheten av åtgärder mot publicering av lagsökningsansökningar innan domstolen avgjort målet. Frågan besvarades av statsrådet Kling med hänvisning till vad han anfört i saken 1966. Han förklarade, att han fortfarande hade den uppfattning som han då gett uttryck för och att han därför inte ansåg att åtgärder i angivet syfte borde vidtas.

Frågor om offentlighet och sekretess utreds för närvarande av en särskild kommitté (*offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén*) som tillkallats med stöd av regeringens bemyndigande den 11 april 1969. Till grund för kommitténs arbete skall enligt direktiven ligga den tidigare offentlighetskommitténs betänkande »Offentlighet och sekretess» (SOU 1966: 60). Vare sig i detta eller i direktiven i övrigt föreslås någon inskränkt offentlighet i fråga om handlingar i mål om lagsökning eller betalningsföreläggande. Riktmärket för den nya utredningen liksom för den tidigare skall vara att undantag från offentlighetsprincipen skall ske endast i den utsträckning som är nödvändig av hänsyn till viktiga allmänna eller enskilda intressen.

Här bör också erinras om att den kommersiella kreditupplysningsverksamheten för närvarande är föremål för utredning av särskilda sakkunniga, som tillkallats med stöd av regeringens bemyndigande den 11 april 1969 (*kreditupplysningsutredningen*). Direktiven tar sikte på en reglering av ifrågavarande verksamhet genom ett långtgående samhällsinflytande över densamma. Detta motiveras med hänsyn till behovet av skydd för den personliga integriteten — framför allt vid en ökad användning av automatisk databehandling — och rådande branschstruktur. Utredningsarbetet skall ske i samråd med offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén och med den år 1966 tillkallade integritetsskyddskommittén, som har till uppgift att utreda frågor om förstärkt integritetsskydd på personrättens område.

Motionerna

Motionärerna erinrar om att en ansökan om lagsökning blir offentlig i och med att den inges till rätten. I vissa tidskrifter, som bevakar och publicerar företags och enskildas likvida mellanhavanden, publiceras även ansökningar om lagsökning. Publiceringen av en ogrundad ansökan kan, säger motionärerna, vålla allvarlig skada. Det torde enligt motionärerna förekomma att sådan ansökan göres med direkt syfte att skada. Ansökningen kan sedan återtas. Motionärerna anser det därför vara lämpligt att ansökan om lagsökning inte blir offentlig förrän utslag meddelas.

Utskottet

Som framgått av redogörelsen ovan är den kommersiella kreditupplysningsverksamheten för närvarande föremål för särskild utredning. Enligt vad utskottet inhämtat kommer frågan om begagnande i sådan verksamhet av uppgifter beträffande ansökning om lagsökning eller betalningsföreläggande och därmed sammanhängande förhållanden att övervägas av utredningen. Då utredningen enligt sina direktiv skall samråda med den sittande offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, torde även den fråga som tas upp i förevarande motioner komma att omfattas av övervägandena. I detta läge finner utskottet inte anledning till någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen avslår motionerna I: 447 och II: 493.

Stockholm den 3 mars 1970

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Sveningsson (m), Harald Pettersson (cp), Sörlin (s), Richardson (fp), Hernelius (m), Nyquist (s), Ivar Andersson* (s), Norberg (s) och Hans Petersson (fp); samt

från andra kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Adamsson (s), Nilsson i Östersund* (s), Henningsson (s), Nelander (fp), Björkman (m), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Boo* (cp) och Strömberg (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.